igaühel oma kindel teotsemisala. Valjude trahvide ähvardusel on ära keelatud võõrale alale tungida. Suurkauplemine on kõigile kodanikele vaba; mis aga puutub väikekaubitsemisse (Particularhandel), siis on see ainult Suure Gildi liikmeile lubatud. Kuid viimased ei ole õigustatud müüma vene palakaid, lõuendit ega Nürnbergi kaupu: nende ainetega võivad kaubelda vene kaupmehed, kel sellevastu luba pole müüa vene ja leedu saapaid, kirveid, hobuseraudu ega atru, et mitte võistlust sünnitada kohalikkudele kingseppadele ja seppadele. Apteekrid võivad ainult arstirohtudega ja vürtsidega kaubelda, mitte aga põletatud viinaga. Väikese Gildi liikmete tööalaks on mitmesugused käsitööd; kõigist kauplemistoiminguist, mis võiksid kahju tuua Suure Gildi liikmeile, on nad kohustatud hoiduma. Väljaspool gildi seisvad isikud peavad omakord leppima teatavate eriliste elu-ülalpidamisvõimalustega ega tohi tungida gildide tegevuspiirkonda.

Õieti palju paksu verd sünnitas kodanikkude vahel õlle ja mõdu pruulimise ning viina põletamise küsimus. Et mittesakslased, kes gildide liikmed ei olnud, õlut ega viina ei tohi valmistada, selles suhtes valitses kõigis vastavais määrusis täieline üksmeel. Hoopis keerulisem oli selles asjas Väikese ja Suure Gildi vahekord. Viimane pidas pruulimist ja viinapõletamist enda eesõiguseks ega tahtnud isegi seda näha, et Väikese Gildi liikmed oma koduseks tarvitamiseks õlut ja viina valmistavad. Rootsi aja esimesil aastail oli see Väikesele Gildile tõepoolest keelatud, millest aga siiski mitmesuguste kõrvalabinõudega kuidagi üle saadi. 1636. a. maksmapandud aktsiisimäärustik tunnustas ka pruulimise üldiselt Suure Gildi eesõiguseks, kuid andis Väikesele Gildile õiguse viina põletada ja teatava kvantumi linnaseid iga aasta õllepruulimiseks tarvitada. Nii võis Väikese Gildi oldermann 48 tündrit, vanem 36 tündrit ja liht gildivend 24 tündrit linnaseid selleks otstarbeks aastas kulutada. Ainult mõdu valmistamine jäi endiselt Suure Gildi eesõiguseks. 1642. aasta gildide korralduse kaudu minetasid Väikese Gildi liikmed jälle need õigused ja võisid ainult juhtiva bürgermeistri loaga koduseks tarvituseks õlut pruulida. Seda luba said kodanikud nähtavasti õieti kergesti, kuid sama kergesti langesid karistuse alla kõik need Väikese Gildi liikmed, kes lubatud määrast üle astusid või õlut edasi müüsid. Rae protokollid aina kubisevad otsuseist sääraste lubade ja karistuste puhul. Ka Kristina privileegium sisaldab mõned määrused õllepruulimise kohta. Nii on siin ette nähtud, et Tartu linnas ja ühe penikoorma ulatuses selle ümbruskonnas ainult Tartu rae korralduste järgi võib õlut ja viina müügiks valmistada. Rootsi riigiametnikele ja Tartu ümbruskonna talurahvale on see keelatud. Seadusevastaseilt valmistajailt ja müüjailt konfiskeeritakse kaup ja antakse süüdlased kohtu kätte. Ainult Tartu garnisoni sõduritele on lubatud endi tarveteks lahja õlut pruulida (§ 23). Ka võivad linnas asuvad aadelmehed enda koduseks tarvituseks lasta oma mõisaist õlut järgi saata (§ 40).

Rahvastiku tulunduslik tegevus. Tartu rahvastiku teotsemist tulundusliku elu aladel jälgides näeme, et XVII sajandil kõige pealt suur muutus sünnib kaubanduslikkudes suhetes. Aastasaja algusel lõpevad viimased sidemed Hansa liiduga. Viimane ei suuda Kesk- ja Põhja-Euroopa mereriikidega võistlust välja kannatada ja laguneb kolmekümneaastase sõja ajal hoopis ära. Kui 1653. aastal Tartu bürgermeister Warnecke läbirääkimistes Rootsi peakaubandusdirektori krahv Erich Oxenstierna'ga rõhutab Tartu kuuluvust Hansa linnade liitu, vastab viimane, et see liit olevat lakanud eksisteerumast ja uued asjaolud nõudvat uut kaubanduspolitikat. Tõepoolest oli Liivi linnade kaubandus Rootsi ajal juba täiel määral vabanenud vanust kõidikuist ja sammus uusi, iseseisvaid radu. Hansa liidu lagu-